

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO
NR. I-657 2, 12, 29⁴, 40 STRAIPSNIŲ, PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 44¹ STRAIPSNIU IR DEŠIMTUOJU SKIRSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO
IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 2, 12, 29⁴, 40 straipsnių, priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 44¹ straipsniu ir dešimtuoju skirsniu įstatymo projektas (toliau – VTAĮ projektas) ir su juo susiję Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo Nr. VIII-1871 1 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – RĮ projektas), Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 12, 74 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – ERĮ projektas), Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 42 straipsnio ir 3 priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – LBĮ projektas), Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo Nr. X-614 20 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymas (toliau – IVPĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo Nr. X-1418 48 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – VIĮ projektas, toliau visi kartu vadinami Įstatymų projektais) parengti, siekiant užtikrinti 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/2394 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymo užtikrinimą, bendradarbiavimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 (toliau – Reglamentas (ES) 2017/2394), nuostatų įgyvendinimą.

Reglamentas (ES) 2017/2394 nustato sąlygas, kuriomis Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingos institucijos bendradarbiauja vartotojų interesų apsaugos Sąjungos teisės aktų vykdymo užtikrinimo srityje. Reglamento (ES) 2017/2394 9 straipsnyje nustatyti kompetentingų institucijų minimalūs tyrimo ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimai. Šių įgaliojimų įgyvendinimo tvarką nustato Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinė teisė.

Reglamentas (ES) 2017/2394 taikomas nuo 2020 m. sausio 17 d.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Pasiūlymus dėl Įstatymų projektų parengė šios institucijos:

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (direktorė Neringa Ulbaitė, tel. 262 6751, el. p. neringa.ulbaite@vvtat.lt, Teisės skyriaus patarėja Dovilė Dulkienė, tel. 212 1413, el. p. dovile.dulkiene@vvtat.lt);

Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamentas (direktorius S. Mitkus, tel. 239 0070, el. p. sigitas.mitkus@finmin.lt, Kredito ir mokėjimų rinkų skyriaus vyriausioji specialistė Agnė Grigaitė, tel. 219 4482, el. p. agne.grigaite@finmin.lt);

Lietuvos banko Priežiūros tarnybos Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamentas (direktorius M. Šalčius, el. p. msalcius@lb.lt, vyr. juriskonsultė Kristina Sačilkienė, tel. 268 0507, el. p. ksacilkiene@lb.lt);

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (direktoriaus pavaduotoja Danguolė Morkūnienė, tel. 219 7272, el. p. danguole.morkuniene@ada.lt);

Kultūros ministerijos Visuomenės informavimo ir autorių teisių politikos grupė (vadovas D. Velkas, tel. 8 608 45993, el. p. deividas.velkas@lrkm.lt, vyr. specialistė Rasa Zdanevičiūtė, tel. 8 608 46 005, el. paštas: rasa.zdaneviciute@lrkm.lt).

Įstatymų projektus parengė Teisingumo ministerijos Teisinės apsaugos grupė (vadovė Natalija Žilinskienė, tel. 266 2934, el. p. n.zilinskiene@tm.lt, tiesioginiai rengėjai vyresnysis patarėjas Algis Baležentis, tel. 266 2927, el. paštas algis.balezentis@tm.lt ir vyriausioji specialistė Rosita Pletienė, tel. 266 2856, el. paštas r.pletiene@tm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymo užtikrinimą, bendradarbiavimą nustato 2004 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo. Nuorodos į šį reglamentą pateiktos Vartotojų teisių apsaugos įstatyme, Reklamos įstatyme, Elektroninių ryšių įstatyme, Informacinės visuomenės paslaugų įstatyme, Lietuvos banko įstatyme ir Visuomenės informavimo įstatyme.

Pažymėtina, kad kai kurie Reglamento (ES) 2017/2394 9 straipsnyje nurodyti įgaliojimai (t. y. įgaliojimai atlikti prekių ir paslaugų kontrolinius pirkimus ir duoti privalomus nurodymus interneto prieigos paslaugų teikėjams, kad būtų apribota prieiga prie pardavėjų ir paslaugų teikėjų interneto svetainių) nustatyti Vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12 ir 40 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 49¹ straipsniu įstatyme, kuris įsigalios 2019 m. rugsėjo 1 d.

Lietuvos kompetentingos institucijos (Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Lietuvos bankas, Lietuvos radijo ir televizijos komisija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos transporto saugos administracija ir Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija) pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą turi atskirus Reglamento (ES) 2017/2394 9 straipsnyje nurodytus įgaliojimus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

VTAI projekte numatyti šie pagrindiniai pakeitimai:

1) Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos įgaliojimų patikslinimas ir išplėtimas:

- Įgyvendinant Reglamento (ES) 2017/2394 9 straipsnio 3 dalies b punktą, teisė gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, finansų rinkos dalyvių, elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, kitų juridinių ir fizinių asmenų informaciją, duomenis ir dokumentus, reikalingus įstatymų pažeidimams tirti, įskaitant banko paslaptį sudarančią informaciją ir informaciją apie elektroninių ryšių paslaugų abonentus ar registruotus elektroninių ryšių paslaugų naudotojus (analogiškos nuostatos suformuluotos Konkurencijos įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 9 punkte ir Lietuvos banko įstatymo 42¹ straipsnio 5 dalies 9 punkte; pagal Bankų įstatymo 55 straipsnio 4 dalį informaciją, kad asmuo yra banko klientas ir kokios finansinės paslaugos jam teikiamos, taip pat jo turimų sąskaitų numeriai, bankas teikia valstybės institucijoms ir kitiems asmenims, jeigu teisė gauti tokią informaciją numatyta įstatymuose);

- Įgyvendinant Reglamento (ES) 2017/2394 9 straipsnio 4 dalies a punktą, įgaliojimai taikyti laikinąsias priemones, siekiant išvengti didelės žalos vartotojų kolektyviniams interesams, laikinųjų priemonių taikymas turėtų būti proporcingas galimo pažeidimo pobūdžiui ir žalai, kurios siekiama išvengti. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba turėtų teisę taikyti šias laikinąsias priemones: įpareigojimą pardavėjui, paslaugos teikėjui suteikti (paskelbti) tam tikrą informaciją vartotojams, įpareigojimą pardavėjui, paslaugos teikėjui nedelsiant sustabdyti žalą sukeliančius veiksmus, įpareigojimą pardavėjui, paslaugos teikėjui atlikti tam tikrus veiksmus, jeigu jų neatlikimas sukeltų žalą.

- Įgyvendinant Reglamento (ES) 2017/2394 9 straipsnio 3 dalies c punktą ir 4 dalies g punktą, įgaliojimai pardavėjų, paslaugų teikėjų veiklos patikrinimų metu tikrinti elektroninių sąsajų (internetų svetainių) naudojimą.

2) Finansinių paslaugų teikimo pagal sutartis, sudaromas ryšio priemonėmis, priežiūros funkcija perduodama Lietuvos bankui, kiek tai susiję su Lietuvos banko priežiūrimais finansų rinkos dalyviais, o tais atvejais, kai nuotoliniu būdu finansinės paslaugos teikiamos Lietuvos banko nepriežiūrimų rinkos dalyvių, jų priežiūrą vykdys Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba.

3) Siekiant užtikrinti Reglamento (ES) 2017/2394 nuostatų įgyvendinimą, reglamentuojamas bendros ryšių palaikymo tarnybos ir kompetentingų institucijų paskyrimas. Numatoma pavesti Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai ir toliau vykdyti bendros ryšių palaikymo tarnybos funkcijas Europos Sąjungos Vartotojų apsaugos bendradarbiavimo tinkle.

Įvertinus Reglamento (ES) 2017/2394 priede pateiktą vartotojų interesų apsaugos Sąjungos teisės aktų sąrašą (28 teisės aktai), numatoma, kad kompetentingų institucijų funkcijas Lietuvoje vykdys Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (15 direktyvų ir reglamentų), Lietuvos bankas (4 direktyvos), Lietuvos transporto saugos administracija (3 reglamentai), Lietuvos radijo ir televizijos komisija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija.

4) Siekiant užtikrinti, kad Reglamento (ES) 2017/2394 taikymo srityje visos kompetentingos institucijos prireikus galėtų įgyvendinti Reglamento (ES) 2017/2394 9 straipsnyje nustatytus minimalius įgaliojimus, Vartotojų teisių apsaugos įstatyme reglamentuojama kompetentingų institucijų tyrimo ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimų įgyvendinimo tvarka. Pažymėtina, kad Vartotojų teisių apsaugos įstatymo nuostatos dėl kompetentingų institucijų įgaliojimų įgyvendinimo bus taikomos, tik jeigu kiti įstatymai (reglamentuojantys kompetentingų institucijų veiklą ir įgaliojimus) nenustato kitaip. Be to, šios nuostatos bus taikomos tik nagrinėjant pažeidimus, kuriems taikomas Reglamentas (ES) 2017/2394 ir sprendžiant dėl jų.

ERĮ projekte nustatomos ekonominės sankcijos juridiniams asmenims už Elektroninių ryšių įstatymo 69 straipsnio (tiesioginės rinkodaros) pažeidimus, kuriems taikomas Reglamentas (ES) 2017/2394, kadangi pagal galiojančias Elektroninių ryšių įstatymo nuostatas už šio įstatymo 69 straipsnio pažeidimus sankcijos gali būti taikomos tik fiziniams asmenims.

Be to, lydimuosiuose RĮ projekte, ERĮ projekte, LBĮ projekte, IVPĮ projekte ir VII projekte daromi pakeitimai, vietoj nuorodų į Reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 pateikiant nuorodas į naująjį Reglamentą (ES) 2017/2394.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

Pažymėtina, kad nacionalinėje teisėje reglamentavus Reglamente (ES) 2017/2394 nurodytų kompetentingų institucijų minimalių įgaliojimų įgyvendinimo tvarką, bus sudarytos teisinės sąlygos įgyvendinti Reglamento (ES) 2017/2394 nuostatas Lietuvoje, užtikrinta veiksmingesnė vartotojų interesų apsauga, greitesnis ir veiksmingesnis kompetentingų institucijų bendradarbiavimas vartotojų apsaugos srityje, labiau atgrasoma nuo vartotojų interesų apsaugos teisės aktų pažeidimų.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Įstatymų projektus, nenumatomas joks poveikis kriminogeninei situacijai ir kovai su korupcija.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti Įstatymų projektai nepadidins verslo administracinės naštos.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka lietuvių kalbos normas. Vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis. Įstatymų projektai sudarys sąlygas Reglamento (ES) 2017/2394 įgyvendinimui Lietuvoje.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymų įgyvendinimui reikės priimti šiuos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus:

1) „Dėl 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/2394 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymo užtikrinimą, bendradarbiavimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004, įgyvendinimo“;

2) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimo Nr. 1333 „Dėl Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymų projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS). Įstatymų projektai buvo pateikti išvadoms gauti Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Finansų ministerijai, Kultūros ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Lietuvos bankui, Lietuvos radijo ir televizijos komisijai, Ryšių reguliavimo tarnybai, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, Informacinės visuomenės plėtros komitetui, Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos transporto saugos administracijai ir Europos teisės departamentui prie Teisingumo ministerijos. Taip pat buvo gauti AB „Telia Lietuva“ pastabos ir pasiūlymai, į juos buvo atsižvelgta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Elektroninė sąsaja“, „laikinosios priemonės“, „kompetentingos institucijos“.

Laikinais einantis teisingumo ministro pareigas

Elvinas Jankevičius

Tiesinės apsaugos grupės
grupės vadovė

Natalija Žilinskienė
2019 08 13